

D RECCIÓ Y REDACCIÓ.

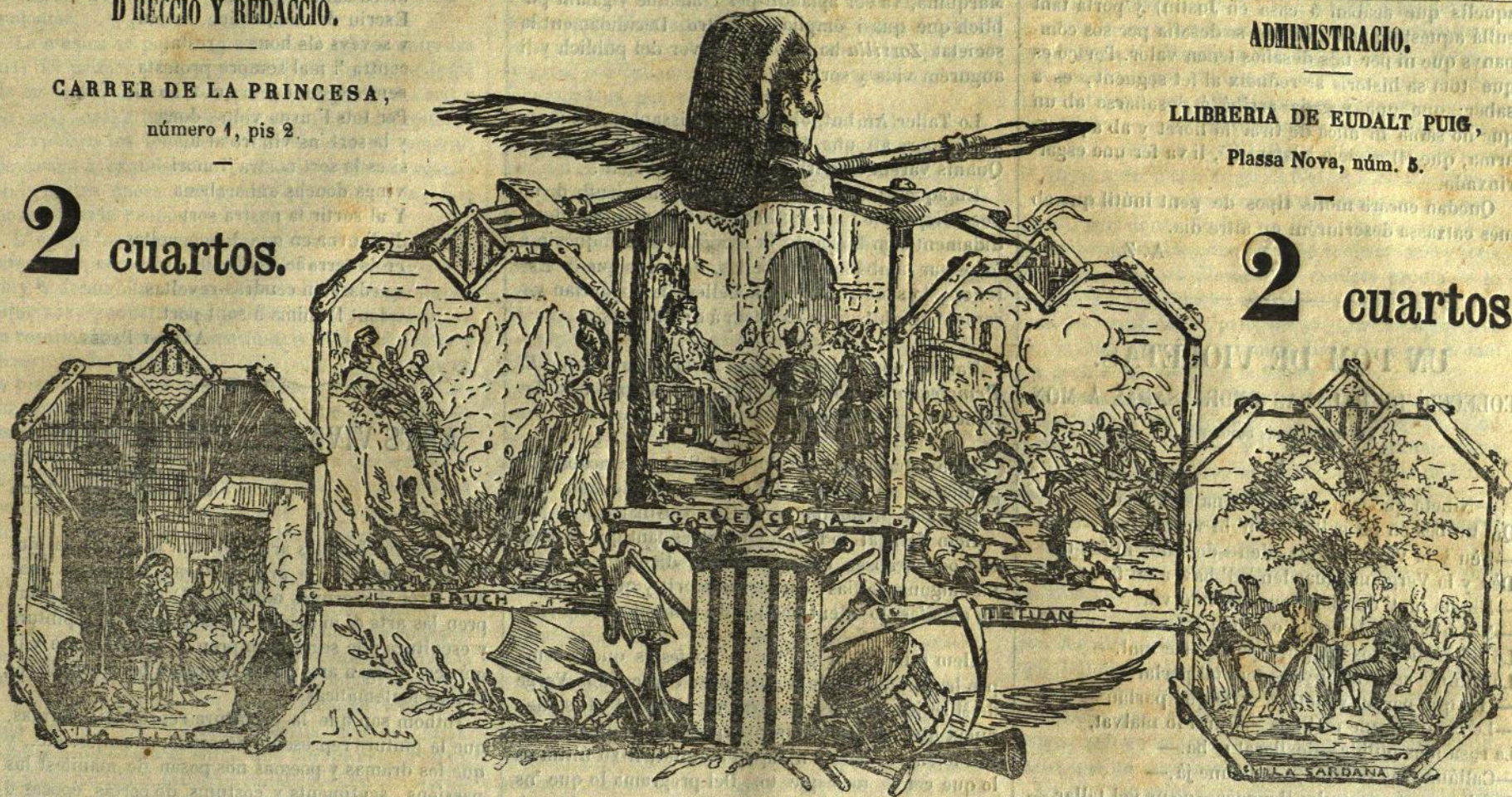
CARRER DE LA PRINCESA,
número 1, pis 2.

ADMINISTRACIÓ.

LLIBRERIA DE EUDALT PUIG,
Plassa Nova, núm. 3.

2 cuartos.

2 cuartos

ANUNCIS
A PREUS
EQUITATIUS.

LA BARRETINA.

LITERATURA,
CIENCIAS
Y ARTS.

SEMMANARI POPULAR.

SUMARI

DE LAS MATERIAS QUE CONTÉ AQUEST NÚMERO.

Fotografia de la Barretina, per A. Z.—Un pom de violetes, per Francisco Manel Pau.—Rum, Rum, per F.—Imitació d'una oda d'Horaci, per Antony Pagès.—Arts vivas y arts mortas, per Pompeyo Gener.—Teatres, per Z. de V.—Solució á la xarada del número passat.—Solució al geroglífich del número passat.—Xaradar—Geroglífich.—FOLLETÍ: Las Joyas de la Roser, per Guadalupe Cortés Wighlen.

FOTOGRAFÍA DE LA BARRETINA.

RETRATOS EN MENOS DE DEU MINUTS.

I.

LA GENT INÚTIL.

Una de las cosas que mes abunda per tot arreu en nostra ciutat, es la gent inútil. Si un va depressa pel carrer, de segur que cada quatre passos ensopega ab un ente inútil que está fent, per suposat inutilment, posturas á la cambrera d' un primer pis ó á la modista de la cantonada. En lo teatro, lo primer que un veu, son los gemelos de mes de quatre joves inútils apuntats á la dama ó prima donna. La plassa de totas las iglesias s' ompleix cada diumenje al sortir la gent de missa de dotse, dels mateixos individ uos esperant á la sutana, ó á la fulaneta. Si un retira tart y sol, molt será que no 's topi ab una colla de joves inútils que per' fer lo calavera li tirin pedras ó l' insultin. Gent tant inútil hi ha que pera cridar la atenció no trova altre medi que entrar al anfiteatro, comensada la funció, fent gran soroll de talons, pera que lo públich, al menos per corretjirlos los miri, ó anar ab guants blancs als toros pera que la atenció

general se fixi en ells si un comensa á cridarlos—fuera guantes!

Tantas varietats ofereix lo tipo, que sols podrém descriurir las mes principals.

Lo jove inútil mes perjudicial es lo jove inútil presuntuós. Es per regla general advocat sense plets y y' ns' l' figurarém magre y petit pera que pugui anar ben enrabanxinat, ab lo color malaltís y trencat, efecte de la enveja que se 'l menja, y ab patillas que li acabin de xuclar la cara. Divideix lo dia en duas porcions iguals, durant la primera de las quals fa lo advocat y durant la segona lo pollo-calavera. Al dematí 'l trobareu per aquestos carrers, ab un gros plech de papers sota l' bras que figuran ser un plet y que son sempre los mateixos, rodant pels voltants de la Audiencia, fent veurer que espera l' hora de pujar á informe. Al mitj dia se reuneix ab tres ó quatre com ell y vinga parlar de plets y d' espedients y comentar las *trastadas* (es terme d' ell) ó disbarats que cometen los jutjes y may los que cometen ells, puig que á sos propis ulls son impecables. Si may, per una raríssima casualitat, té que fer alguna demanda, l' omple de citas de lleis y de sentencias del Supremo que si no venen á pel, serveixen pera demostrar erudició, segons opinió particular del autor. Es home que no falta á cap junta de societat de crédito, si troba qui li presti las accions suficients pera tenir veu y vot; y si en ellas s' atreueix á pèndrer la paraula, no es per tractar grans questiones financieras sino pera donar un dels vots de gracias de ordenansa.

Si tot aixó y molt mes fa pera fer lo advocat, moltes cosas fa cada vespre pera fer lo pollo-calavera. No falta cap nit al teatro y seu sempre en los puestos mes visibles. Pero no li fa anar la gana de complaure son sentimentestètic (que en aquest cas fora útil per alguna cosa) puig lo mateix gust li dona la —Casta diva—que 'l—me gustan todas;—ab la ma-

teixa frescura se burla d' en Romea, per exemple, que de l' Arderius. Lo que li fa anar son las ganas de que 'l vejín fent *cocos* á las que representan y de que 'l tinguin per calavera veyent que porta la broma, fins al estrem de escupir als músichs ó de escarnir al cantant en lo precis moment en que en un bon moment de geni logra entussiar al públich y que té descoco suficient pera tirar puntas de cigarro á una artista, á qui, segons creyem, aquesta qualitat no la priva pas de la de Senyora.

L' home inútil mes digne de llástima es l' home inútil tanoca. Pera ser lo tipo acabat, nos lo figurarém allargassat y parlant *estirganyés* ó *tortosí*. Destinát á cabar tarrosos, per una xaripa ó altre ha fet una fortuneta y se creu ab dret pera tractarse ab tot lo bo y millor de la ciutat. Sempre sent campanas, pero may sap ahont tocan y aixís es que si creu que es moda ser de Cassinos, es socio de tots los existents; si creu que es de tono dedicarse á fer obras de beneficencia, pertany á totas las societats benéficas y fins en temps de epidemias s' en va á fer nosa á algun hospital, y si aixó fet per ell no reporta cap benefici á la societat, en cambi á n' ell li proporciona alguna creu ó algun diploma que l' acaba de fer tornar ximple. A mes d' aquesta, té solas las creus que té tothom qui vol y fins pot usar pel dijous sant algun uniforme per' ser d' alguna d' aquellas ordres que no mes suposan un centenar de duros. Lo que distingeix al nostre tipo, es la falta d' iniciativa; si sos companys jogan, ell juga; si van á un silló d' orquesta, allí va ell; si fan lo ximple, fa ell lo ximple; fins si 'ls companys se barallan, ell si gosés, se barallaria.

Pero l' home inútil mes despreciable es l' home inútil maton. Per regla general ha volgut ser ó ha sigut militar y no ho ha sigut ó ha dexas de serho per por á las balas. Pero d' aquesta por se 'n venja ell creyentse fer por als paisans; aixís es que está sem-

pre disposat á admétre un desafío (s' entent de aquells que acaban á casa en Justin) y porta tant enllá aquesta mania que fins se desafia per sos companys que ni per tals desafios tenen valor. Per ço es que tota sa historia se redueix al fet següent, es á saber: que una vegada arribá á desafiar-se ab un que no sabia ni mica de tirar lo floret y ab aquesta arma, que ell maneja bastant bé, li va fer una esgarinxada.

Quedan encara molts tipus de gent inútil que ab mes catxassa descriurém un altre dia.

A. Z.

UN POM DE VIOLETAS.

COLECCIÓ DE BALADAS ENDRESSADAS Á MON

AMICH EN ARCÍS DOMENECH.

II.

—Nineta que culls rosas:—vina si 't plau,
Qu' un bés en tas galletas—n' hi vull deixar.
—Dèu y la Verge me guarden—de que 'm feu tal—
Dèu y la Verge me guarden—d' haver tal fat.—
—Nineta no t' oposis, —que res t' hi val.
—Mal fi fassau, lo compte, —mal fi fassau,
Lo cel cástich vos dongui—per vostre mal.—
Lo compte se n' allunya, —tem tal parlar.
—¿De qué parlau vellotas?—¿De qué parlau?—
—Lo compte, que malhaja, —Guim lo malvat,
La rosa més pulida—desflorat n' ha.—
—Calláu-ne las vellotas, —calláu-ne já,
Que 'l compte encar las llenguas —no us vol tallar.—
Ben tost d' allí s' allunya, —tem tal parlar.
—¿Per qui brandau campanas?—¿per qui brandau?—
—Lo compte, que malhaja, —Guim lo malvat,
N' ha mort la més garrida—nina del pla.—
—Parau lo só, camponas, —prou de brandar,
Que sap lo compte fónrer—vostre metall.—
Ben tost d' allí s' allunya, —molta por n' ha.
—¿Per qui fuster, la caixa, —per qui la fas?—
—Lo compte, que malhaja, —Guim lo malvat,
N' ha mort una doncella, —flor de bondat.—
—Ja més fuster no piquis, —prou trevallar,
Que 'l compte las tuas caixas —ne pot cremar.—
Ben tost d' allí s' allunya, —tem tal picar.
—Fosser, fosser, atansat:—¿rahó 'm saps dar
Dels morts qu' al cementiri—'búy n' han entrat?—
—Mirau: s'ols eixa caixa, —dintre n' hi jau
La víctima que 'l compte, —Guim lo malvat,
Matar vá, en sas galletas—un bés deixant.—
—Trau prompte aquesta caixa, —lluny del fossar,
Que 'l compte al mitj de plassa —te pot penjar.—
D' allí 'l compte s' allunya, —munta á cavall.
Á cada bót que dona—fá espurnejar.
—Callau, callau campanas, —vellas; callau.
Fuster, já més no piquis, —no piquis já.
Fosser, ben lluny la caixa—que 't puch penjar.—
Aixís cridant va 'l compte, —aixís cridant.
Lluny lo cavall lo porta, —ja s' ha parat,
Lo fi del mon ja toca, —la mort tocant,
Y encar en sas orelles—n' ou ressonar:
—Mal fi fassau lo compte, —mal fi fassau
Lo cel cástich vos dongui—per vostre mal.—
FRANCISCO MANEL PAU.

Juny de 1868.

RUM, RUM.

Encara que no forem objecte de cortesia per part de la junta de la societat *Zorrilla*, no per ço deixá de assistir á ella un de nostres redactors. La funció fou escullidíssima aixís com la concurrència que també era numerosa. Se posá en escena lo preciós drama de 'n Pitarra *Las Modas*, y en sa execució foren aplaudits quants actors hi prengueren part. Las poesias que 's llegiren foren regulars, mereixent ser citada la que llegí 'l senyor Marquina, poesia que ja haviam sentit en alguna altra part y qu' entre mitj de sos numerosos defectes, te no pocas bellesas dig-

nas de aplauso. L' apropósit del mateix poeta senyor Marquina, va ser aplaudit per l' amable y galant públich que quasi omplia lo teatro. Decididament la societat *Zorrilla* ha merescut favor del públich y li augurém vida y sort.

Lo Taller Ambut, obsequiá lo dissapte pasat á sos admiradors ab una funció estremadament xistosa. Quants varem assistirhi, riguerem de valent.

Enjaquell taller hi ha molts joves de talent y de no poca disposició; y si en lloch de fomentar tant decididament com fomentan la parodia, se dediquessin á fomentar també las arts bellas, de segur que la Estética y tots los amants de la bellesa 'ls quedarian verament agrahts. Los exortem á que ho fassin.

Tambe nosaltres felicitem á la redacció de *El Principado* ab motiu de haber sigut absolt en la denuncia que se li seguia.

Hem rebut una colecció de follias que acaban de publicarse en la immortal Girona. Son devudas á la ben tallada ploma del poeta Claudi Gibal.

Hem fullejat lo llibre y mentres tant que prometem ocuparnos detingudament, diem que hi hem vist algunas follias de no escas merit y que posan be de manifest lo talent poetich de son autor.

Hem rebut lo programa de las festas que la sempre heróica ciutat de Reus pensa dedicar á la Verge de Misericordia los dias 28, 29 y 30. D' ell se dedueix que las festas serán espléndidas y que atraurán forsa forasters á n' aquella ciutat. Aixó últim es lo que conve mes que tot. Del programa lo que 'ns ha agradat mes es lo párrafo que extractem: «Lo primer dever del home y majorment en dias de festas publicas, es lo de socorrer als germans que plo- ran en la miseria. Per aixó lo primer acte ab que s' inaugurarán las festas y que tindrà lloch á las 11 del demati d' eix dia (dia 28), será lo de distribuir entre 'ls pobres de esta ciutat un crescut número de raccions de pa, arros y carn, per' que s' alimentin durant los tres dias de la festivitat.»

D' aixó se n diu saber fer las cosas ben fetas. Felicitem als fills de Reus.

F.

IMITACIÓ D' UNA ODA D' HORACI

A MON ESTIMAT AMICH L' ESCRIPTOR

ANTON SERRA.

Amich meu: com jo mortal
tant en mitj de la fortuna
com en sort fera importuna,
sempre l' anim guarda igual.
Tant si vius sempre alletat
per la mes amarga pena
com si tens l' ánima plena
de venturas, viu trempat.
Ja en lo bosch, ja en la planura,
baix lo pis y l' alba frondós
hont lo riu passa tortuós,
de l' ombra baix l' espessura.
Fes portarhi vins melosos,
Aromas y fums de rosas,
Mil essencias y altrás cosas
Per' passarhi jorns ditxosos.
Del que tens vulgas gosar,
puig riquesas camps y quinta
vindrà nn dia que merinte
sens' remey has de deixar.
Y l' hereu qu' aprest tu vinga,
si grans caudals amontonas,
com desferse veus las onas,
desferá quant de tu tinga.
Tant pel pobre com pel rich
per lo noble y lo taujá,
lo seu fi, Antonet, vindrá:
ten cuydado ab lo que 't dich.
Menja, canta, riu y plora,
pena ó gosa de alegria;

que la mort te treurá un dia
ab sa dalla segadora.
Escriu donchs, amich, escriu,
y seveys als homes presta,
contra 'l mal sempre protesta,
sent constar com qui t' ho diu.
Per tots l' urna voltas dona
y la sort 'ns vindrá al fi,
si es la sort nostra 'l morí
vinga donchs enborabona.
Y al sortir la nostra sort
de l' urna en que donem voltas,
en la terra lo cos mortuós
quedarà en cendras revoltas
volant l' ánima á sont port.

ANTONY PAGÉS.

ARTS VIVAS Y ARTS MORTAS.

L' art no mor may
lo que fá es cambiar de forma
HÉGEN.

De las cinch bellas arts que son: la poesia, la pintura, la escultura, la arquitectura y la música, podem ferne dos grupos naturals (1). Lo primer compren las arts d' imitació, que son: poesia, pintura y escultura; lo segon compren la arquitectura y la música, ó sigan arts que s' espresan per medi de relacions matemáticas.

Tothom sap que la escultura reproduceix formas, que la pintura representa personas, paisatjes, etc., y que los dramas y poemas nos posan de manifest las passions, sentiments y costums de certas épocas ó personatjes determinats. Pero las altrás duas arts ja son més difícils de compénder, per aixó al esplanarlas farém un anàlisis de ellas. Las primeras copian y embelleixen las dependencias orgánicas y morales, las altrás no representan res de l' existent, nos produheixen un sentiment tant sols per medi de relacions matemáticas ja sigan en espay com en la arquitectura, ja sigan en temps com en la música. Las primeras relacions las percibim per la vista, las segonas per l' oido.

Un tros de pedra te una forma dada, un prisma, un cono ó una pirámide per exemple, aqueixa forma ja estableix certas relacions; sas dimensions poden estar lligadas entre sí per proporcions simples, la altura tres vegadas major que la profunditat ó la una cara duas vegadas major que la altra, ó todas las caras iguals, etc.; aixó ja estableix unas altrás relacions matemáticas que forman una segona série, aqueixos trossos de pedra ó de fusta, poden colocarse formant rectas, curvas, ó be 'ls uns sobre 'ls altres, formant certs ánguls més ó menos oberts, etc., lo que estableix las últimas relacions.

Donchs bé, sobre aqueix conjunt de parts lligadas entre sí per proporcions preconcebudas, es sobre lo que s' estableix la arquitectura, se concebeix un carácter dominant y se desarrolla per medi de distancias que, combinadas entre sí, y relacionantse sempre en las mateixas proporcions, donan á la obra lo carácter que *a priori* havia concebut l' artista, tal com la simplicitat, la elegancia, la quietut, la magnificencia, etc.

Aixís donchs, segons lo carácter que 's vulgui dar á cada construcció, la arquitectura deurá péndrer aqueixas ó aquellas formas.

La música té las relacions percebudas per l' oido, ó sigan las de las vibracions que donan los cossos sonoros. Lo sonido sols consisteix en ondulacions més ó menos rápidas, ó més ó menos amplas. Aixó pot originar grupos de vibracions lligats entre sí per lleys matemáticas. Cada sonido está compost d' un número dat de vibracions idénticas, primera relació matemática. En segon lloch poden haverhi vários sonidos que los que las vibracions del un sigan la mitat ó 'l ters que los del altre, segona relació.

Si aqueixos sonidos se situan á certas distancias de temps y 's combinan de certa manera, poden dar origen á duas cosas, armonia, si las vibracions son si-

(1) Aqueixa clasificació que anem á exposar, es la que se segueix en la escola de bellas arts de París.

multàneas; melodia, quan son successives.—Y tota la música no es més que un conjunt de armonias y melodias.

La musica se pot dir que forma lo trãnsit entre las arts del primer y segon grũpo, puig també participa de las arts d' imitaciõ en quant treu partit del crit y de certs sorolls naturals, per exemple lo del vent.

Explicats los fonaments de las arts en general, passarem á examinarlos particularment en relació ab la nostra època, veyent las que tenen y las que no tenen vida propia.

L' art se 'ns presenta sempre com á fiel de las inclinacions, costums y civilisaciõ de cada poble y època y 's desrolla sempre 'l que millor quadra á totas aqueixas circumstancies; millor dit, l' art es sempre lo resultat lògich dels sentiments, estat particular y desarrollo intel·lectual de cada poble,—aixís com en la planta l' anàlisis quimich dona per resultat l' estar formada dels elements del terreny y de la atmòsfera en que 's troba, y á tal terreny y tot clima veyent que sempre hi corresponen tals ó quals especies botàniques,—aixís també trobem á cada època y poble las sevas arts propies que son unas resultas del medi en que s' han format las ditas arts.

Cada periodo de temps te un caràcter propi que personificantlo podem apellidarlo, com hu fa l' eminent filòsof Henry Jaine, 'l personatge regnant.

En la Grecia antiga era 'l jove atleta de robustas formas y bonichs contorns, que presentantse un en la arena del circo quedava victorios en totas las lluitas.

En la edat mitja era 'l monjo ascetich y mistich, que tant prompte vestia la acerada cota de malla, com se acomodava al silici, que tant be estava en un camp de batalla combatent infiels com en l' interior d' un claustru elevant lo seu esperit á Deu.

Al arribar al renaixement cambia completament de caràcter, allavors deixant la pesada armadura, se cubreix de trajos brillants y de cortesía cumplert.

Mor aqueix tipo á mans de la revoluciõ Francesa y naix lo personatge del sigle 19.

Nerviós é intelligent, ambicios y trist, es un tant

desgraciât perque sent massa sensible, petits mals l' afectan. Cria en mitj de totas las comoditats del nostre sigle y en aqueixa atmòsfera tebia del ben estar modern, es exilable y delicat, necessitant impresionarse continuament per medi de sensacions novas y agradablas, per' no fastidiarse.

Per altra part en aqueixa separaciõ de la tradiciõ y de la societat, la precocitat del judici 'l precipita fora del camí que rutinariament seguian 'ls seus pares per pura habitud y baix la pressió continua del principi de autoritat. Totas las barreras que li servian de frés 'han trencat al impuls de la rahó. S' ha obert un immens camp als seus ulls y Religiõ, Moral, ciencias, arts, tot es judicat pel raciocini y l' esperiencia, tot es objecte del analisis, tot se discuteix.

Lo personatge regnant del nostre sigle res considera imposible y de aquí que irritat per la insuficiencia de sas conquistas y no podent satisfer completament llurs aspiracions, veu en la seva imaginaciõ que 's troba en un medi que encara está lligat ab lo que ja ha passat, sent aixís qu' ell representa lo que ha de venir. Per ell ja no hi ha aquell no se que de altres temps, lo qual lo fa esceptich y está trist perque sab mes de lo que pot realisar y habent ja perdut las sevas ilusions encara no está acostumat á conformarse ab la realitat.

Compres lo caràcter de la nostra època passarem á examinar del modo que se 'ns presenten las arts en ella.

La Poesia en la primera mitat del nostre sigle va sufrir una revoluciõ complerta. Va trencar totas las trabas que la encadenavan, se va desfer de totas las reglas y 's va abandonar á la sola inspiraciõ y al sentiment; aixó es lo que 's diu romanticisme. Pot dirse que va ser com una fulpurecencia de la imaginaciõ al veurer 'l liure de las vallas que la oprimian.

Ara aquí habem de fer notar una cosa y es que en Espanya 'l romanticisme va pendrer un altre caràcter que en l' estranger.

No habent encara mudat aquí las ideas com en las altràs nacions, al abandonarse 'ls nostres poetas

á la inspiraciõ y sentiment, van darla en convertir-se en apologistas del passat, van resucitar la edat mitja y tota la seva tendencia era embellir costums que gracias á la civilisaciõ ja han desaparegut; las sevas poesias 's pot dir que no mes eran que uns deliris retrospectius. No hi ha mes que estudiar las obras dels romantichs castellans y las dels altres. Que n' hi ha de diferencia del Romanticisme de Alfredo de Vigny y de Victor Hugo, á n' el de Zorilla y altres.

Passat aqueix primer moviment desapareix aqueix género per' donar lloch á un altre. Sa imaginaciõ se va anar reposant se concretaren á la observaciõ y sens presenta la poesia filosòfica y realista propia de la segona mitat del nostre sigle. Esta poesia sols serveix per' embellir lo pensament y per' fer agradable lo verdader, poesia purament de fondo y per lo tant un poch descuidada en la forma.

home necessita pera viurer y li construeix moradas á propòsit, mira las condicions que necessita una industria pera establirse, y li aixeca un edifici. Aixís es que la arquitectura del nostre sigle es la de fábricas y de palacios d' esposiciõ, cristall y ferro.

Habent cambiat la ciencia actual lo modo de veurer la naturalesa, seria ridícul lo poeta que la vejes com en temps anteriors, y aixís es que la poesia ha pres un altre giro.

Simultaneament ab aqueixa 'n trobem un' altra que 's podria titular música parlada: aludim al lirisme, 'l qual atent molt mes al sonido de las paraulas que á la idea, de modo que sembla que espressi 'l sentiment per medi de cadencias. L' increment de aqueix género se compront, veyent lo desarrollo immens que ha pres la música en 'l nostre sigle.

La pintura se 'ns presenta com l' art d' imitaciõ que te mes rahó de sér. Ab lo caràcter eminentment positiu de la nostra època, ella devia ser 'la que mes li convingues, pues dona color y forma á las sevas proyeccions fentnos la ilusió de que veyem realment y de una manera tangible tot lo que crea.

No falta qui objecti que las nostras costums y trajos no son lo suficientment poetichs per' que estigui

— 84 —

Y tot aixó passá per son servell sense contar temps en lo curtísim instant de tirarse al coll de 'n Bernat y pronunciar son nom per primera vegada, barrejantlo ab llágrimas á dolls.

Com resussitaren en ella de un sol cop tantas ideas que allí havia guardat mortas, y mes be que olvidadas no conegudas, que ho esplique qui ho sapiga.

Lo cert es que aixís sucsehí.

En Bernat no dúptá un sol moment de que aquella noya que ab tanta llestesa lo reconeixia no podia ser mes que la Roser y la rebé en sos braços, trasportat de alegría per la casualitat que posava primerament á son pas, la persona á qui volia veurer ab preferencia.

En Mateu al sentir lo crit, dirigí 'rãpidament la vista al caminant y 's convencé de que 'l cor no havia enganyat á sa afillada; per lo qual corregué cap á Bernat y vingué á confondre sa abraçada ab la amorosíssima que se estavan donant aquells dos sers, dels que l' un tenia un peu á la fossa y l' altre un en lo bressol.

Mes despres de satisfeta aquesta primera necessitat de expansió envers un amic tants anys no vist y que tants de recorts despertava ab sa presència, se apartá dos passos com confós y avergonyit, perque sos esquisits y delicats sentiments li representavan en aquell moment ab tota forsa que havia incorregut envers la Roser en una omisiõ que per lo voluntaria se semblava molt á una mentida.

La noya conegué instintivament son embarás; puig lo bon cor avisa molt la penetraciõ y no pogué permetrer que aquell home honrat que tant havia fet per ella restés un sol instant en lo dúpte de si no havia procedit ab complerta delicadesa. Per aixó despresentse rãpidament de los braços de Bernat, se tirá en los de son protector prodigantli lo dolls nom de Pare!

— ¡Filla! ¡filla meva estimada! cridá en Mateu ab un sospir que demostrava be aixamplarli lo cor y tornarli la tranquil·tat de conciencia.

— ¡Ho soch y ho seré sempre! continuava ella menjantse 'l á petons.

Y la Marta que allavors arrivava tota joyosa, anava dihent entre dents:

— 84 —

la porta del hostal fumant sa pipa, en compte de tornar al menjador, afirmantse en vista de lo passat en que los espanyols son indignes de tractar ab gent instruida y fina, per lo estil dels francesos, se entent.

En Bernat tot esmorsant, demostrá que era precis reconeixer com á mes grans que Napoleõ los quatre gats que havian deturat en lo Bruch á sas tropas y los que en la guerra de la independència li havian fet dar lo primer pas cap á sa ruina, en lo qual tots, fins lo capellá, hi convingueren.

Y com tractant de aquest punt á Bernat no se li acabava may la corda, estigué tant xarraire, graciós y entretingut que los passatjers se oblidaren del fracás de la diligencia.

CAPÍTOL XIII.

La tornada de 'n Bernat.

La memoria es la potencia de la ànima que ofereix fenòmenos més estranys.

No sembla sino que 'ls recorts acuden al enteniment quan los dona la gana, sense obeir cap sistema fixo.

Á despit de totas las asociacions d' ideas, de semblans y contrastes, y de tots los recursos de la mnemotècnica, la memoria no se desperta quan se vol.

Unas voltas succeeix que 'ns costa dir lo nom de la cosa més familiar, de la persona més coneguda. Lo tenim á la punta de la llengua, lo veyem dibuixat en nostre interior, y no podem, á pesar de nostra impaciencia, rómprer la paraula. Altras voltas 'ns perseguen un recort ab insistencia, recort d' una cosa insignificant, indiferent, en que res nos hi va, y apareix y reapareix cent vegadas pesat com un inglés incansable, com un contrincant temerari, á qui no 's logra apartar ab cap esforços. Altras, finalment, succeeix que un fet en que 'ns semblava no haber parat la atenciõ, que havian

la pintura en lo seu element, pero aqueixa opinió ens pareix digna solament de aquelles personas que sols concebeixen la poesia en l'atrás. Pel que coneix poch á fondo las épocas passadas sols veu en ellas bellesa, pero si s'ficsa en detalls y las estudia ab un bon criteri, per cert que hi ha de trobar molta prosa.

Pel pintor de genit lo mateix li es un sombrero de copa qu'un casco grech, de tot en treu partit per'los seus cuadros. No obstant en lo nostre sigle no es precis que s'pinti lo contemporáneo, se pot pintar lo de todas las épocas pero ab lo criteri nostre.

A la pintura actual la trovem molt perfeccionada, la veyem estenen la perspectiva aérea y lineal de un modo matemàtic, la veyem erudita y arqueològica, la veyem reproduhint circumstancies locals de clima, vegetació, etc., nos descriu de una manera asombrosa las passions, y per fi se 'ns presenta de tal modo que al mateix temps que art nos sembla ciencia.

Antiguament podia ser molt gran l'art pictòric pero li faltava l'exactitut geogràfica, la perspectiva aérea y devagadas la lineal y per fi, tot lo tocant á erudició històrica. No hi ha mes que veurer que tots los pintors antichs no representavan mes fets, apart dels de la seva época, que 'ls de la Bíblia y alguns de la Mitologia.

Un genero de pintura ha pres abuy dia gran increment y es l'paisatje, desarrollat per un profundo estudi de la naturalesa y habent entés lo sentiment de la campinya.

En lo que toca al retrato abuy dia s' dona mes importancia al busto y s' concentra tota l'execució en la testa axis com antiguament s' dava importancia á tot lo cos.

(Se continuará.)

POMPEYO GENE.

TEATRES.

CAMPS ELISEOS.—COMPANIA FRANCESA: LES DRAGONS DE VILLARS.—GALATHEE.

En los Camps Eliseos—si m' volen creure, —es ahont hi ha la vida.—¡ Massa lluny! —ja m' está dient un peresós. —¡ Massa lluny! —Li contesto jo escarnintlo. No sembla sino que 'ls barcelonins ens haguem d' engorronir. Qualsevol diria que anar als Camps Eliseos es anar á París, á Londres ó á Moscow. No senyors: anar als Camps es sencillament anar á devant del Tivoli, allí, devant de ahont hi fan aquells bunyols, devant d' allí ahont fan mal be lo sentit comú, y l' art y tot lo que vostés vulguin. Vegin si es aprop. Y encara afegeixinhi que 'l camí es un passeig deliciós, y que tot ananthi un hom pren la fresca, y s' exercita y estira las camas, y s' mou tot ell, y agafa gana, y guanya salut, etc., etc.

En arribant allí, alló es un gust. Lo teatro es sense disputa, lo mes fresch del passeig de Gracia y durant los intermedis, tenen los concurrents un espayós jardí, —lo mes espayós del passeig,—pera poderse passejar y pèndrer la fresca. A tot aixó que no es poch en aqueixa época que jo 'n dich l' época de las torradas, s' hi anyadeix la companyia que actua en lo teatro, que tant es bona quan se tracta de funcions catalanas, com bona es quan se tracta de funcions de ópera cómica francesa. Gracias á Deu que hi hem arribat. La figura que ressaltava mes en la companyia es la de Madame Dupuy, tiple de envejables qualitats que aixis sab ser artista de cor frassejant correctament, com sab donarnos probas de la bona escola de cant que poseeix sent las nostras delicias y las del públich, ab la agilitat de la seva garganta. Duas ópera ha fet, y dos triuños ha obtingut. En l' aria del tercer acte dels *Dragons*, está inimitable, aixis com també ho está en lo preciós brindis de la *Galathee* que 'l diu admirablement. Lo públich ha comprés lo mérit d' eixa artista, y li ha tributat y rendit justos y molt merescuts aplausos. En la segona representació de la *Galathee*, fou objecte de una verdadera ovació, puig caigueren á sos peus una infinitat de flors y rams, y un sens fi de coloms.

Despres de Madame Dupuy, mereixen lloch preferent lo baritono Mr. Arsandaux y lo baix Mr. Brion. Lo primer se doná á conèixer ventajosamente en los *Dragons* y lo segon en la *Galathee*. Los dos están dotats de bona veu y de no escasos coneixements musicals. Lo baix, estigué molt be en la ópera *Galathee*. La part de tenor, es la part que mes flaqueja. L' un d' ells no 'l podem juljar encara y esperem veurerlo en alguna altra ópera. Los altres son medianias y si com se 'ns ha assegurat sols han de ser segons tenors, allavors ja son prou bons. La orquesta ha estat extraordinariament desconcertada y aixó es mes d' estranyar per quant los que la componen tots son gent que saben perfectament ahont tenen la ma dreta. En los

violins es ahont notarem mes que en lloch la falta d' ajus y d' afinació. Urgeix corregeix eixa falta, perquè la companyia lírica tot en tot es bona, y si l' orquesta s' posa be —lo qual es molt d' esperar,—es segur que sentirem cosas bonas durant la temporada. La concurrencia ha sigut numerosa y encara ho será mes quan la fama de la companyia se vagi extenent.

Z. DE V.

Solució á la xarada del número passat.

Pa-pe-le-ra.

Solució al geroglífich del número passat.

A Sans y á minyons,

No 'ls prometis que no 'ls dons.

XARADA.

Qui diu ma segona, afirma,

Tersa en la música es to,

En Castella prima y quarta

Li diuhen al sacerdot;

Lo fill de un germá del pare

En ma terra s' diu hu y dos.

Qui d' hu y dos ne té l' ofici

Se hi anomena mon tot.

GEROGLÍFICH.

La Questió de Roma

LA Q: TIO
DL DISSAPTE

La Questió de Orient

Las soluciones se donarán en lo número de disparte.

Correspondencia de La Barretina.

S. G. y P. Sabadell. Publicaré la xarada. S. E. San Andreu de Palomar. No 'l puch complaure. F. P. y T. San Gervasi. Publicaré 'ls cantars. Antonino. Barcelona. Dissapte si Deu vol. Lisandro. Sabadell. Dissapte m' ocuparé detingudament de la seva carta, si be m' hauria agradat que l' hagués firmada. F. M. P. Barcelona. A vosté jo 'l constidero com a redactor, de modo que ja no 'l contestaré mes en eixa secció. Un obrer. Id. Entesos. P. H. Id. Dissapte si Deu vol. S. M. Id. M. ha de dispensar. J. V. Id. Toi ho ha endevinat. Lo geroglífich per ara no 'l puch posar. Mes endavant, quan ne donaré de grabats, allavors lo publicaré. E. L. Id. Dissapte si Deu vol. «La Educació casera», la publicaré. Alló de n Berenger, es un mal de cap. No m' embolico. Sobre 'l mapa necessitaria saber en quin sentit están. Disposin. J. B. S. Sabadell. A son degut temps. M. C. V. Barcelona. Lo mateix li dich. A. S.

DIRECTOR: D. ANTON SERRA.

Editor responsable: D. FRANCISCO ALFONSO.

Barcelona.—Imp. de Jaume Jeps, carrer de Petritxol, 14.—1888.

— 82 —

oblidat al mateix temps de véurerlo, no recordantnos d' ell en molts dias, se 'ns presenta de nou ab tal riquesa y minuciositat de detalls, que no apar sino que gastárem molts horas en observarlo y encarregarlo cuidadosament á la memoria.

Fora cosa de may acabar posar exemples y medi de cansar al lector insistir en consideracions més propias d' un tractat filosófic que de la narració sensilla de la vida d' una pagesa; pero no está fora de lloch haver cridat la atenció sobre la estranyesa de certas cosas, puig aixis se comprendrá millor com pogué passar lo que pasá á nostra heroína.

Se trovava la Roser, la última vegada que hem parlat d' ella, presa d' angunia y congoixa en busca d' una explicació que li demanava sòn cor, y que la enfonsava en lo més negre dupte. Diguerem també que per aquest motiu anava trista y mal humorada gastant més llágrimas en silenci que paraulas en societat.

Una tarda, portada per sos instints de soletat, estava sentada en la era, á deu ó dotze passas de la porta de la casa, ahont hi havia en Mateu y sa familia, en apariencia ocupats solsament de sos quefers, més en realitat contemplant á la pubilla y rebuscant en sòn interior medis de treurerla d' aquell estat de tristesa y de cumplir lo consell del rector.

Es necessari recordar que la Roser may havia tingut la més petita sospita de que 'n Mateu no fos sòn pare. Los pochs anys que tenia li havian ocultat lo que s' murmurava per lo veínat, sos pares havian guardat una discreció á tota prova, en Melció y en Pau no savian res. ¿De qui havia de apèndrerho?

Per aixó no existia absolutament per ella lo que havia passat en aquella nit de trista recordació. May se li havia presentat ni en somnis la sombra de dos homes valerosos que exposavan sa vida pera arrebatarla á las flamas, ni tenia cap noticia de que hi hagués hagut una familia Pares, de la qual era ella la última branca tendra.

En tal situació, repetim, estava la Roser, assentada en la era de sa casa, quan un lleuger trepitj de espardenyas li feu aixecar los ulls que tenia fixos en terra y posarlos en aquell mateix vell, en aquell Bernat que en lo mati de aquell dia contava sas proesas en al posada del terme de Fornells, y que despres de haber ben es-

— 83 —

morsat havia emprés de nou son camí, arribant á Hostalrich com á terme de sa jornada.

Mentras lo que arribava de nou feya ulls per tots cantons, com orientantse y buscant algun conegut; la Roser se 'l mirá fixament, cambiant en lliris las rosas de sas galas y mostrantse presa de la mes violenta agitació. Se aixecá dreta, com no sabent que fer; doná dos ó tres passos vacilants; volgué cridar y se li nuá la veu en lo coll; mes al últim fent un esforç terrible, arrencá un crit que semblá destrossarli lo pit al sortir de son fondo.

—¡Bernat! esclamá tirantseli al coll en un arrebató que mes semblava de furor que de carinyo.

Y en aquell moment com si acabés de sufrir una operació de catarata se obrí devant de ella un mon desconegut, se animaren fantasmas passadas que fins llavors havian permanescut ajegudas y dormint, se li presentá una escena nova y may vista; pero en la que ella reconeixia fets consuetudinarios y habituals en los que li semblá haver estat pensant á todas horas.

Vegé que en lo mes quiet de la nit, quan se entretenia en mirar las oscilacions que sobre la porta feyan los resplandors de la llantia, havian entrat uns homes vestits de un modo estrany é inusitat ab uns fusells á las mans; que per un moment tot fou confusió y escándol, remor de lluyta y destrucció de mobles. Que despres de haver sortit aquests deixant per terra assesinats á sos paros, havian acudit altres dos homes de faccions conegudas apesar de anar molt enmascarats; que la havian presa á bras, que la havian portada cap á una foguera grossíssima y que reculant de ella se havian refugiat en un lloch ahont animava 'ls esperits lo fresch oreig.

També vegé que al despertar se trovava en brassos de una dona carinyosa que no era sa pobra mara; y que vivia y creixia en companyia de una gent que la tractava com á filla apesar de no ser sa familia.

—¡Mateu! murmurá comprenent en aquell instant tots los favors que devia al bon pagés.

—¡Melció! murmurá encara á veu mes baixa, tant que sols semblá un sospir, mentres sense sonido ni remor pronunciava son cor la paraula «amor».